

Handläggare
Hanna Bjelkeland
08-508 289 26
hanna.bjelkeland@stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-05-19, p. 14

Hälsoskyddstillsyn på vård- och omsorgsboenden under åren 2023-2025

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens redovisning
2. Översända tjänsteutlåtandet till stadsdelsnämnderna och äldreförvaltningen

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har sedan 2019 genomfört en regelbunden hälsoskyddstillsyn av vård- och omsorgsboenden inom Stockholms stad. Tillsynen inkluderar HVB-hem, äldreboenden, gruppboenden och korttidsboenden för unga. Genom tillsyn bidrar miljöförvaltningen till att uppnå en sund inomhusmiljö. Fokus för tillsynen är bland annat ventilation, buller från fasta installationer, förebyggande arbete mot legionella, kemikalier, hygien och städning. Vid allvarliga brister, t.ex. buller, ventilation och bristande legionellarutiner startas ett uppföljningsärende som drivs till dess bristen bedöms tillräckligt åtgärdad.

Av resultaten från tillsynen under åren 2023-2025 bedömdes 42 procent av de besökta verksamheterna ha så pass allvarliga brister att de krävde uppföljning. De vanligaste bristerna som direkt följs upp av förvaltningen är avsaknad av legionellarutiner följt av uppmätta avvikande vattentemperaturer och buller från fasta installationer. Miljöförvaltningen har vid inspektioner även noterat en hög grad av brister i verksamheternas egenkontroll.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
start.stockholm@miljoforvaltningen

Information om behandling av personuppgifter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Vi behandlar dina personuppgifter för att kunna handlägga och utreda ärenden, fatta beslut och kommunicera handlingar med dig. Läs gärna hela vår information om behandling av personuppgifter på start.stockholm/dataskydd-miljoforvaltningen. Där beskriver vi dina rättigheter och hur vi samlar in och behandlar dina personuppgifter.

Miljöförvaltningen ser därför ett behov av att öka kunskapen hos verksamheterna och kommer under 2026 ta fram en digital vägledning med uppdaterat och samlat informationsmaterial.

Bakgrund

I Stockholms stad finns för närvarande 81 äldreboenden, 163 gruppboenden (LSS-boenden), 36 HVB-hem och 14 korttidsboenden för barn och unga.

Miljöförvaltningens tillsyn syftar till att förbättra inomhusmiljön i stadens vård- och omsorgboenden så de boende inte utsätts för hälsorisker. Målet är att alla verksamheter ska ha en väl fungerande egenkontroll och en sund inomhusmiljö. År 2019 började miljöförvaltningen att mer regelmässigt gå ut på hälsoskyddstillsyn på stadens äldreboenden. År 2023 påbörjades även tillsyn på gruppboenden och HVB-hem. Tillsynen fortsätter även utvecklas under 2026 där tillsyn av korttidsboenden för barn och unga utförs.

Inomhusmiljön i vård- och omsorgsboenden skiljer sig från många andra inomhusmiljöer genom att de personer som vistas i lokalerna är känsliga grupper som ofta har svårt att hävda sina egna intressen, vilket ställer höga krav på inomhusmiljön i lokalerna och verksamheternas egenkontroll.

Tillsynen av äldreboenden och LSS-boenden är återkommande och sker med ett intervall på tre år. Tillsynen bedrivs genom planerade tillsynsbesök ute på verksamheterna där lokalerna inspekteras och inspektören gemensamt med verksamhetens representant går igenom verksamhetens egenkontroll, dvs. deras rutiner och förebyggande arbete. Fokus för tillsynen är kontroll av ventilation, buller från fasta installationer, förebyggande arbete avseende legionella, kemikalier, hygien och städning. Därefter utförs en rundvandring i lokalerna där bland annat buller från fasta installationer, vattentemperatur och städning kontrolleras.

Förvaltningens redovisning och synpunkter

Om inomhusmiljö

Legionella

Legionella är en sjukdom orsakad av legionellabakterien där äldre och personer med nedsatt immunförsvar är en riskgrupp och har en större risk att bli allvarligt sjuka. Legionellabakterier förökar sig i vattentemperaturer mellan 20–45 °C och kan förorena bland annat

vattenledningar och duschar. Verksamheten ska därför ha kunskap och rutiner för att kontrollera vattentemperaturen regelbundet. Verksamheten ska även känna till vad fastighetsägaren har för rutiner gällande kontroll av varmvattentemperaturen i undercentralen.

Buller

Buller från fasta installationer i lokaler för vård- och omsorg är sällan skadlig för hörseln men exponeringen kan ha en negativ inverkan på hälsan och öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar såsom höjt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke, till följd av att vila, avkoppling eller sömn störs.

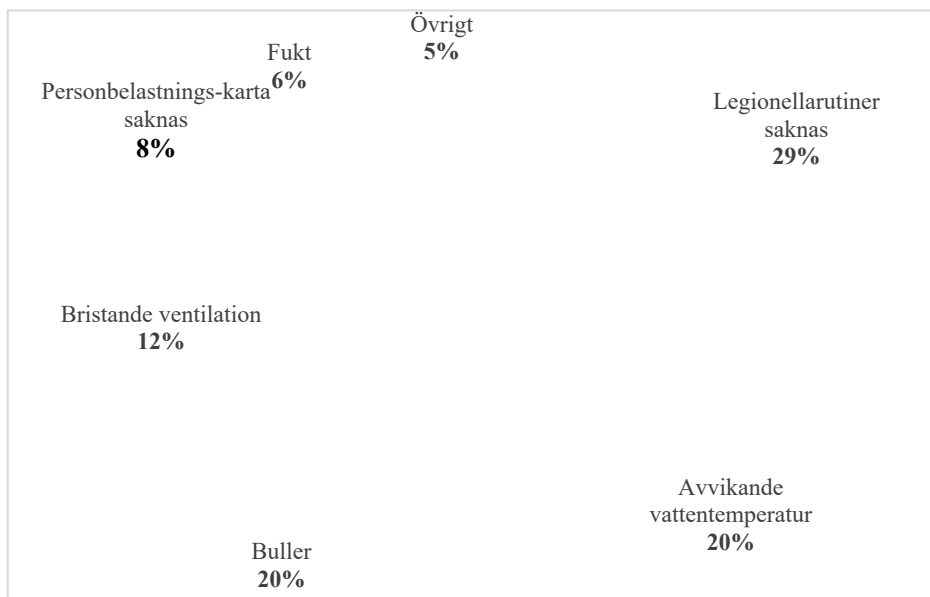
Ventilation

För låg luftomsättning inomhus kan bland annat leda till huvudvärk, försämrad koncentrationsförmåga, trötthet samt allergiska besvär. En bristfällig ventilation innebär även att emissioner från material i verksamheten inte ventileras bort. Det ansamlas därför mer damm som kan innehålla kemikalier som ftalater och bromerade flamskyddsmedel. För att säkerställa att verksamheten är planerad efter ventilationens kapacitet kan verksamheten ta fram en personbelastningsberäkning där man räknar på hur många personer som kan vistas i lokalen utifrån ventilationens kapacitet. En personbelastningsberäkning är särskilt viktig för de verksamheter som har många boenden som samlas i gemensamma utrymmen.

Vid allvarliga brister, t.ex. buller, ventilation och bristande legionellarutiner startas ett uppföljningsärende som drivs till dess bristen bedöms tillräckligt åtgärdad. I de fall verksamheten har rådighet att åtgärda bristerna vänder sig miljöförvaltningen till verksamhetsutövaren, i de fall bristerna är kopplat till fastigheten vänder sig miljöförvaltningen till fastighetsägaren. Micasa är fastighetsägare för en stor del av boendena och miljöförvaltningen har sedan 2024 haft löpande samverkansmöten med Micasa för att tillsammans arbeta för att ärendena där allvarliga brister följs upp hanteras effektivt.

Resultat från tillsynen

Under perioden 2023-2025 har miljöförvaltningen utfört 237 hälsoskyddsinspektioner på vård- och omsorgsboenden i staden. Av dessa har 100 boenden (42 procent) haft allvarliga brister som krävt uppföljning. I tabellen nedan syns fördelningen av de allvarliga bristerna som påträffades under åren 2023-2025.

Resultaten visar att de vanligaste allvarligaste bristerna är avsaknad av legionellarutiner följt av uppmätta avvikande vattentemperaturer och buller från fasta installationer. Utöver de brister som följs upp påträffar miljöförvaltningen brister i egenkontrollen hos många av verksamheterna där flera av de inspekterade boendena behöver samordna och upprätta en fungerande egenkontroll med avseende på miljö- och hälsoskydd.

Erfarenheten från tillsynen är att verksamheterna ibland har bristfällig kunskap om att de ansvarar för att regelbundet kontrollera och säkerställa att lokalerna är lämpliga ur hälsoskyddssynpunkt. Verksamheterna förlitar sig i många fall på att fastighetsägaren tillhandahåller hälsomässigt bra lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten.

Fortsatt arbete

Planerad tillsyn

Under 2026 kommer miljöförvaltningen fortsätta att utföra hälsoskyddstillsyn på äldreboenden och gruppboenden, förvaltningen kommer även att börja bedriva tillsyn på korttidsboenden för barn och unga. I samband med den löpande tillsynen kontrollerar även miljöförvaltningen hur verksamheterna arbetar för att minska användningen av skadliga kemikalier och engångsartiklar i plast i enlighet med stadens vägledning för Hållbar vård och omsorg. Detta sker i samråd med stödfunktionerna

Kemikaliecentrum och Centrum för cirkularitet på miljöförvaltningen.

Information och samverkansmöten

Den höga andelen allvarliga anmärkningar visar att det finns ett behov av att förbättra inomhusmiljön inom stadens vård- och omsorgsboenden. Under 2026 kommer miljöförvaltningen därför att ta fram en digital vägledning med verksamhetsutövare och fastighetsägare som målgrupp. Miljöförvaltningen planerar även en lansering av den digitala vägledningen med ett webinarium där stadsdelsförvaltningar, fastighetsägare och äldreförvaltningen bjuds in. Syftet med lanseringen är att nå ut med information om den nya vägledningen till så många berörda som möjligt samt att lyfta upp och ha en diskussion kring kända problemområden som legionellarutiner, buller och egenkontroll. Utöver webinariet planerar även förvaltningen att ha fortsatta samverkansmöten med Micasa.

Nationella tillsynsstrategin

I lokaler för vård och omsorg bor och vistas ofta personer som är särskilt känsliga för höga och låga inomhustemperaturer. Under perioden 2026-2029 kommer inomhustemperatur i vård- och omsorgsboenden vara ett fokusområde i den nationella tillsynsstrategin. Miljöförvaltningen kommer delta i det nationella tillsynsprojektet i den löpande tillsynen och även vara referenspart till Folkhälsomyndigheten i dess arbete med att ta fram stödmaterial till verksamheter och inspektörer. Under mars 2026 lanserade Folkhälsomyndigheten en webbutbildning för tillsyn i vård- och omsorgsverksamheter där miljöförvaltningen medverkat vid framtagandet av utbildningen.

Avslutande reflektion

Miljöförvaltningen konstaterar att flera verksamheter har brister i sin inomhusmiljö och egenkontroll och att det finns fortsatt behov av att förbättra inomhusmiljön inom stadens vård och omsorgsboenden. Miljöförvaltningen anser att det behövs återkommande tillsyn tillsammans med informationsinsatser och samverkansmöten med stadsdelar, äldreförvaltningen och de större fastighetsägarna för att gemensamt arbeta för en god inomhusmiljö.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Monika Gerdhem
Avdelningschef